

Jedan od najatraktivnijih dvoraca u varaždinskom prstenu

Južno pročelje.

Foto: iz knjige "Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja"

Napisali: akademik **Mladen Obad**
Šćitaroci i prof. dr. sc. **Bojana Bojanić**
Obad Šćitaroci

Nakon više od pola stoljeća otkad su im oduzeti, mnogi dvorci u Hrvatskoj vraćeni su nasljednicima nekadašnjih vlasnika koji su 1945., poslije Drugoga svjetskog rata morali napustiti svoje domove i plemićke posjede te iseliti iz Hrvatske. Jedan je od takvih dvoraca Maruševac u istoimenoj općini u Varaždinskoj županiji. Dr. Oscar pl. Pongratz-Lippit u redovnom je pravnom postupku vratio dvorac u kojem je boravio kao dijete. Danas Maruševac dijeli sudbi-

nu mnogih dvoraca u Hrvatskoj: vraćen je nekadašnjim vlasnicima, ali bez ostatka posjeda - šuma i poljodjelskih površina koje su omogućavale gospodarsku održivost dvorca. Ulaganja u obnovu oronulih građevina, a onda i u novu namjenu su goleme, iznad mogućnosti vlasnika i bez gospodarsko-financijske opravdanosti. Zbog toga se nastavlja neizvjesnost dvorca vraćenih nekadašnjim obiteljima. I nadalje dvorci, ali sada sa svojim starim vlasnicima, čekaju novi život.

Maruševac je u posjedu plemićke obitelji Pongratz-Lippit od 1883. Šezdeset dvije godine su ga posjedovali - do 1945., sljedećih 58 godina bili su izvlašteni, a od 2003. su novi stari vlasnici dvorca. Teško mu je sada vratiti život jer je kontinuitet

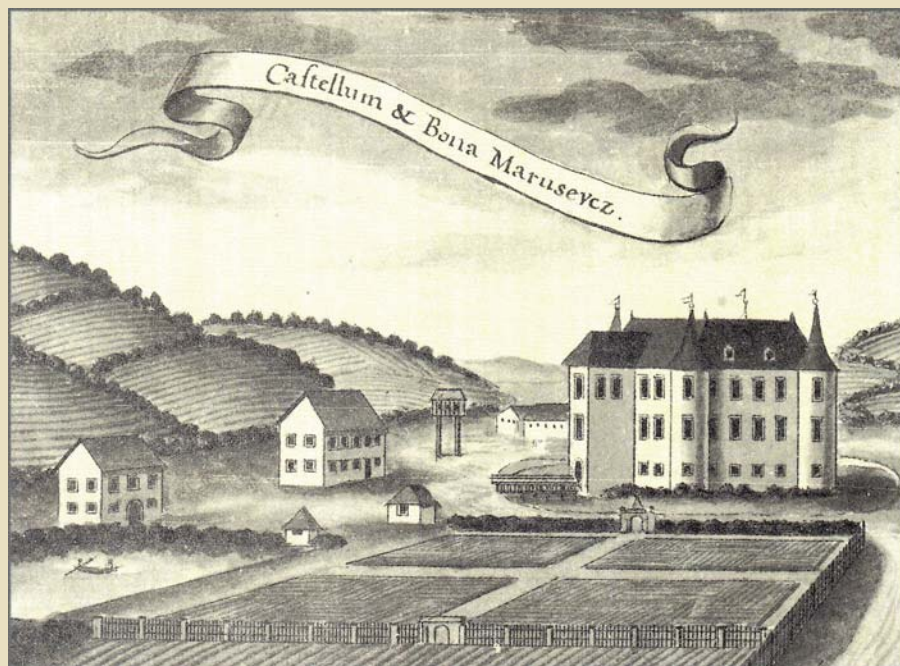
prekinut i dvorac zahtijeva veliko ulaganje u popravak jer je star i u lošem stanju nakon petnaest godina nekorištenja. Ideja ne nedostaje, ali realnost ne ide u prilog revitalizaciji Maruševca, kao ni drugih hrvatskih dvoraca. Nedostaju odgovarajuća društvena i turistička infrastruktura kao okvir za gospodarski razvoj kulturnog turizma kakvog priželjkujemo, posebice u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, prepunoj kulturnog i prirodnog naslijeđa.

Dr. Oscar Pongratz-Lippit i njegov sin Maximilian s obitelji žive u Austriji, u dvorcu Pernegg, u mjestu Pernegg an der Mur u Štajerskoj, sjeverno od Graca. Dvorac s posjedom otvoren je posjetiteljima kojima se nudi turistički boravak u dvorcu, tradicijskim kućama na

Maruševac dijeli sudbinu mnogih dvoraca u Hrvatskoj: vraćen je nekadašnjim vlasnicima, obitelji Pongratz-Lippit, ali bez ostatka posjeda - šuma i poljodjelskih površina koje su omogućavale gospodarsku održivost

ONE OF THE MOST ATTRACTIVE CASTLES IN THE VARAŽDIN CIRCLE OF CASTLES

CALM IN MARUŠEVEC

MARUŠEVEC SHARES THE FATE OF MANY OTHER CASTLES IN CROATIA: IT HAS BEEN RETURNED TO THE OWNERSHIP OF ITS ONE-TIME OWNERS, THE PONGRATZ-LIPPIT FAMILY BUT WITHOUT THE SURROUNDING ESTATE – FOREST LAND AND FARMLAND WHICH COULD PROVIDE AN OPPORTUNITY FOR CERTAIN ECONOMIC ACTIVITIES

Crtež dvorca iz knjige *Status familiae Patachich*, oko 1740.

Presnimljeno iz knjige *Perivoji i dvorci Hrvatskoga zagorja*

Drawing of the castle from the book *Status familiae Patachich*, around 1740

From the book *Perivoji i dvorci Hrvatskoga zagorja*

posjedu, na dvorskom majuru gdje se organiziraju sajmovi i razna događanja te nude ugostiteljske usluge, proizvodi s imanja i brojne druge aktivnosti (www.schloss-pernegg.at). Dvorac sa šumama i poljodjelskim zemljištem od približno 100 hektara doista je gospodarski pokretač mjesta, uzorni primjer kulturnog i ekološkog turizma. Je li moguće nešto slično napraviti i u Maruševcu? Dvorac i okolni ambijent to omogućuju, ali financijska kriza ne ide u prilog ni vlasnicima, ni ulagačima, ali ni korisnicima usluga. Ostaje nada da to neće potrajati još sljedećih pola stoljeća.

Maruševac je dio jugozapadnog prstena dvoraca oko Varaždina. Petnaestak kilometara od Varaždina, međusobno

udaljeni samo nekoliko kilometara, nižu se brojni dvorci i kurije. Krenemo li od Jalkovca južno od Varaždina prema zapadu, slijede nekadašnja plemićka sjedišta: Vidovec, Krkanec, Maruševac, Čalinec, Bajnski Dvori, Opeka, Zelendvor, Vinica s nekoliko dvoraca i kurija te Križovljangrad neposredno uz rijeku Dravu. U drugom zapadnom varaždinskom prstenu dvoraca su Šaulovec, Bela I i Bela II, Ivanec i Klenovnik. Od navedenih dvoraca samo su tri zbrinuta: Klenovnik je bolnica, a Šaulovec i Jalkovec su privatni dvorci, dobro održavani. Ostali dvorci i kurije varaždinskog prstena čekaju priliku. Njihovo povezivanje u osmišljeni sustav ponude s novim namjenama i međusobnim dopunjavanjem jedina je ozbiljna i realna

mogućnost za uspješnu obnovu i oporavak. Maruševac i Opeka među njima su najveći i najatraktivniji, pa bi im valjalo pridati vodeću ulogu nositelja revitalizacije dvoraca varaždinskoga prstena. (O dvorcu Opeka pisali smo u prošlom broju časopisa *Zagreb moj grad*.)

Vlasnici i korisnici Maruševca

Od prvog spomena dvorca Maruševac 1547. do danas prošlo je 468 godina. Tijekom tog vremena izmijenilo se nekoliko obitelji koje su posjedovale dvorac Maruševac: Vragovići od 16. do 18. stoljeća; Črnkovački, Pasztory i Kanotaj u 18. stoljeću; Patačići na prijelomu 18. i 19. stoljeća te obitelji Simbschen, Schlippenbach i Erdödy u 19. stoljeću. Godine ▶

» 1883. Maruševec dolazi u posjed obitelji Pongratz-Lippit.

Obitelj Vragović prvi je poznati vlasnik dvorca. Ona je 1351. od ugarsko-hrvatskoga kralja Ljudevita I. dobila plemstvo, a 1514. i pravo izricanja smrtnih kazni kmetovima (*jus gladii*). Godine 1716. Vragovići dobivaju barunat. Posljednji iz obitelji, Franjo Adam, gospodar Maruševca i Križovljangrada, bez muškog potomstva, imenovao je 1716. za svog nasljednika plemića Krstu Črnkovačkog, tadašnjega zagrebačkog podžupana i kapetana banove tjelesne garde. Kad je on već sljedeće godine 1717. poginuo kod Zrina u borbi protiv Turaka, Maruševec postaje vlasništvo obitelji Pasztory, zatim Kanotaj i naposljetku Patačić.

Patačići su vlasnici Maruševca do 1817. godine, kad umire posljednji muški član obitelji. U knjizi *Status familiae Patachich* dvorac u Maruševcu je prikazan kao nizinski feudalni grad (Wasserburg) s opkopima, četverokutnog tlocrta sa četiri okrugle kule i jednom kvadratičnom.

Nakon Patačića Maruševec često mijenja vlasnike. Godine 1873. dvorac je kupio od baruna Simbschena pruski grof Artur Schlippenbach sa ženom Luisom rođ. Drache od Wartenberga. Grof Schlippenbach želio je kupiti Erdödyev varaždinski Stari grad, a kad to nije uspio, kupio je Maruševec koji je dogradio i dao mu današnji izgled. Schlippenbachovi nisu dugo uživali u obnovljenom dvorcu. Artur je umro 1881., a njegova se udovica nakon dvije godine udala za grofa Rudolfa Erdödy, vlasnika Novog Marofa. Maruševec je 1883. zajedno s Čalincem kupio Oskar pl. Pongratz.

Obitelj Pongratz potječe iz austrijske Gornje Štajerske, gdje se prati od 18. stoljeća. Marko Pongratz preselio se u Sloveniju, gdje je zakupio dvorac Zbelovo, a 1835. upravitelj je imanja grofa Attemsa. Markova tri sina - Friedrich/Miroslav, Guido i Oskar - unaprijedili su obiteljske poslove. Oskar i Miroslav bili su pravnici, a Guido poduzetnik. Miroslav i Guido sudjelovali su u gradnji Južne željeznice i 1850-ih dolaze u Zagreb, gdje su razvili poslove u bankarstvu, industriji i građevinarstvu. U Zagrebu su posjedovali nekretnine, među kojima je najpoznatija Guidova vila Pongratz u Visokoj ulici. Oskar je začetnik slovenske grane obitelji, koja je u Sloveniji posjedovala kuću u Slovenskoj Bistrici, dvorac Šenek (Schöneck, Scheineck) u Savinjskoj dolini kod

Celja, dvorac Ormož (Friedau, Ormosd) na rijeci Dravi na granici s Hrvatskom i barokni dvorac Dornavu nedaleko Ptuja, koji je ranije pripadao grofovima Attems i Auersperg.

Slovenska grana obitelji Pongratz u Hrvatskoj je posjedovala Maruševec i obližnji posjed s kurijom Čalinec. Maruševečki je posjed bio velik, obuhvaćao je goleme površine šuma i oranice te ciglanu i ugljenokop, protežući se do slovenske granice.

U tijeku Drugoga svjetskoga rata dvorac je jako uništen, a iz njega su nestale mnoge dragocjenosti i pokućstvo. Nakon 1945. u dvorcu je bio dječji dom, koristila ga je Općina Ivanec, neko je vrijeme bio

Grb obitelji Vragović iz 1618. na pročelju dvorca

Grb grofa Artura Schlippenbacha iz 1877.

Foto: iz knjige "Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja"

prazan, a 1969. ga je preuzela Kršćanska adventistička crkva na trideset godina i koristila za potrebe srednje vjerske škole i adventističkog teološkog fakulteta. Nakon što su se 2000. iselili u novoizgrađene zgrade u blizini, dvorac je ostao prazan.

Od tada se o dvorcu brinula Općina Maruševec te Udruga prijatelja dvorca Maruševca, osnovana 1996. godine, koju je vodila mr. sc. Blanka Glavica-Ječmenica. Udruga je u dvorcu organizirala izložbe i koncerte, pokušavajući ga spasiti od pro-

padanja, provala i raznošenja stvari. Tijekom gotovo deset godina djelovanja, u dvorcu su priredili osamdesetak izložbi, osamnaest koncerata, brojne promocije knjiga, osmislili maruševečki suvenir, održali brojne slikarske radionice, pokrenuli aktivnosti obilježavanja djela hrvatskoga književnika Gustava Krkleca koji je djetinjstvo proveo u Maruševcu i odakle je odlazio u varaždinsku gimnaziju. Stizali su tada i turistički autobusi. U dvorcu su 1980-ih godina snimljene neke scene za film "Glembajevi".

Dvorac i perivoj

Dvorac u Maruševcu spominje se već 1547. kao zidani dvor, tada u posjedu obitelji Vragović. Prije toga povijesni izvori ukazuju na drvenu utvrdu tipa *wasserburga*, zaštićenu vodenim opkopom. Baltazar Vragović je 1618. obnovio i dogradio dvorac, o čemu svjedoči natpis i grb obitelji Vragović s upisanom godinom na prvom katu, na zapadnoj strani staroga dijela dvorca.

Današnji izgled dvorca je dobio 1877., kad ga je grof Schlippenbach obnovio u duhu tadašnjega romantizma i historizma. Potpuno je promijenjen dotadašnji izgled dvorca izvana, ali i u unutrašnjosti. Prigrađena je trokatna kula s neogotičkim i historicističkim arhitektonskim obilježjima. Grb Schlippenbacha nalazi se na kuli, iznad prozora drugoga kata i u prolazu kroz kulu. Glavno južno pročelje dvorca dobiva istaknuti središnji rizalit kojemu je drugi kat konzolno izbačen. Sva su pročelja ukrašena bogatim arhitektonsko-plastičnim uresima, uobičajenim za kasno 19. stoljeće.

Nakon dolaska Oskara Pongratza 1883. godine izvode se manji građevni zahvati na dvorcu. Postavio je nova ulazna vrata na južnom pročelju, iznad kojih je postavljen grb obitelji Pongratz. Izgrađeno je novo stubište, očuvano do danas. U stubišnom prostoru postavljena je velika tapiserija s prizorima iz lova. Radovi su završeni 1901., što je obilježeno na sporednom ulazu na sjeverozapadnoj strani dvorca. Od tada nisu rađeni značajniji graditeljski i oblikovni zahvati na dvorcu.

Današnji perivoj oko dvorca samo je dio nekadašnjega prostranog engleskog perivoja, kakav je bio još prije Drugoga svjetskoga rata. Nakon agrarne reforme poslije rata veći dio perivoja pretvoren je u livade i oranice. Tada je posjećeno

Središnji
rizalit južnoga
pročelja,
izveden 1877.

Foto: Mladen Obad Ščitaroci

Zapadno pročelje južnoga krila dvorca

nekoliko primjeraka močvarnog taksodija, kavkaskih i grčkih jela i rijetki primjerci borova. Unatoč tome, perivojni ugođaj oko dvorca i okolni krajolik ostavljaju dobar dojam s lijepim vidicima.

Pejsažno romantičarsko uređenje perivoja napravljeno je 1870-ih i 1880-ih godina, kad je obnavljan i dograđivan dvorac. Do tada su vjerojatno postojali

skromni ranobarokni vrtovi uz stari dvorac, slični onima iz Patačićeva kodeksa, gdje su akvareлом risani kasnorenesansni dvorci i korisni vrtovi. Prema usmenim navodima, perivoj je preoblikovan 1884. i 1900., što se podudara s obnovama dvorca Oskara Pongratza. Nekoliko stotina godina stari hrastovi u perivoju ostaci su nekadašnje šume. Cvjetnjak s fontanom

ispred južnog pročelja dvorca uređen je u 20. stoljeću, prije 1930. godine. Na početku 20. stoljeća, prema jednoj fotografiji, na tom je mjestu još bila livada. Osim autohtonog drveća, u perivoju rastu i brojne egzotične vrste, kao što su koloradska i alžirska jela, ginko, kavkaska i bodljikava smreka, pterokarija, američki divlji kesten i druge.

Godine 2000. u perivoju su u oluji srušena brojna stabla; spominje se 296 srušenih stabala – od mladica do stabala starih nekoliko stoljeća. Vremenu su odolijevali već polusuha lipa stara 800-tinjak godina te dva zapuštena hrasta stara otprilike 700 godina. Jezero podsjeća na nekadašnji pejsažno-romantični ugođaj perivoja.

Danas je u Maruševcu sve utihnulo. Dr. Oskar Pongratz-Lippit i njegov sin mr. sc. Maximilian brinu o budućnosti dvorca. Oskarove emocije još uvijek su jake i poticane sjećanjima na jeseni koje je do Božića kao dijete provodio u maruševčkom dvorcu kod djeda i bake. Maximilian nema tih emocija, ali ga uspješne gospodarske aktivnosti na obiteljskom dvorcu u Austriji ohrabruju da bude optimist i slično ostvari i u Maruševcu. ●

Stubište

Foto: Saša Novković

Pokućstvo u bijeloj sobi

Foto: Mladen Obad Ščitaroci

After more than half a century has passed since many castles that had been confiscated have been returned to the descendants of their former owners who were compelled to abandon their properties and estates in the wake of World War II and emigrate from Croatia. One of these is the Maruševec castle in the municipality of Maruševec in Varaždin County. With the conclusion of a regular court dispute the castle in which Dr. Oscar (noble) Pongratz-Lippit once lived as a child has finally been returned to him. Today Maruševec shares the fate of many other castles in Croatia: it has been returned to the ownership of its one-time owners, the Pongratz-Lippit family but without the surrounding estate – forest land and farmland which could provide for certain economic activities and the castle's possible survival. Reconstruction of this decaying building and then transforming it for future use requires huge investment, far beyond the means of the owner and cannot be economically and financially justified. This means that castles returned to their previous owners continue to be faced with an uncertain future. Castles and their one-time owners are still waiting for a new life.

Maruševec was owned by the Pongratz-Lippit nobility since 1883 and remained in their ownership for sixty-two years – until 1945. For the next 58 years they were disinherited and in 2003 they became the new, old owners of the castle. It is difficult to return the castle to its original life as the castle requires huge investments for reconstruction due to its age and poor state after being completely abandoned for fifteen years and not used. There are plenty of ideas for its use however the chances of revitalising the castle are slim, similarly to other castles in Croatia. An appropriate social and tourism infrastructure is lacking as is a framework of economic development of cultural tourism which would be desirable, particularly in north-western Croatia, which is full of cultural and natural heritage.

Dr. Oscar Pongratz-Lippit and his son Maximilian live in the Pernegg castle in Austria with their families. The castle is situated in Pernegg an der Mur in Styria province, north of Graz. The castle and its estate are open to the public, offering accommodation for tourists in the castle, its traditional cottages in the estate, in the

Tower additionally built in 1877

Photo: Mladen Obad Ščitaroci

court's homestead which is also the site of various fairs and other events and offers catering services, offering products produced on the estate itself and many more activities. The castle and surrounding forest and farmland cover an area of approximately 100 hectares and are indeed an economic driver in the town and an exemplary example of cultural and eco-tourism. Is it possible to do something similar with Maruševec? The castle and its surroundings certainly offer this possibility but the financial crisis does not go in favour of its owners, or investors or future beneficiaries of these possible services. The only thing remaining is to hope that the castle manages to survive the next 50 years.

Maruševec is located in the southwest circle of castles that surround Varaždin. It is about fifteen kilometres from Varaždin and within just few kilometres of a series of castles and curia. If we head from Jalkovec south of Varaždin and head toward the west we come across the estates of:

Vidovec, Krkanec, Maruševec, Čalinec, Bajnski Dvori, Opeka, Zelendvor, Vinica with several castles and curia and then Križovljangrad in the immediate vicinity of the Drava River. A second western circle of castles around Varaždin include: Šaulovec, Bela I and Bela II, Ivanec and Klenovnik. Of all these castles, only three are cared for: Klenovnik has been transformed into a hospital and Šaulovec and Jalkovec are privately owned and well cared for. The other castles and curia in the Varaždin circle are still waiting for their opportunities. Their interconnection into a designed system offering new purpose and mutual supplementing each other is the only real opportunity to successfully reconstruct and renew these castles. Maruševec and Opeka are the largest and most attractive castles in the circle and they should be given a leading role in an attempt to revitalise the castles in the Varaždin ring. (An article dedicated to Opeka Castle was published in the latest issue of: *Zagreb moj grad*.)

Stairway with tapestry

Photo: Saša Novković

Fireplace

Photo: Mladen Obad Ščitaroci

Window on the 1st floor of the castle

The owners and users of Maruševec

Almost five centuries or 468 years have passed since the first mention of Maruševec castle in 1547. During that time several families came to own the castle: Vragović - 16th to 18th centuries; Črnkovački, Pasztory and Kanotaj in the 18th century; Patačić at the turn of the 19th century; and Simbschen, Schlippenbach and Erdödy in the 19th century. In 1883 the Pongratz-Lippit family took over Maruševec.

The Vragović family were the first owners of the castle. The Vragović's were honoured as nobility in 1514 by Hungarian-Croatian King Louis I and the right to issue the death sentence to serfs (*jus gladii*). In 1716 the Vragović family was honoured with the title of barons. The last member of the family, Franjo Adam, the lord of Maruševec and Križovljangrada, without a male descendant, in 1716 appointed Krsto Črnkovački as his heir. Črnkovački at the time was deputy county prefect of Zagreb County and the captain

of the Ban's body guard. Črnkovački was killed the following year near Zrin in a battle against the Ottoman Empire and Maruševec was passed on to the Pasztory family and later to the Kanotaj family and finally to the Patačić family.

The Patačić family owned Maruševec until 1817 when the last male member of the family passed away. In a book entitled *Status familiae Patachich* the Maruševec castle is presented as a lowland feudal town (Wasserburg) with moats, with a rectangle floor plan and four round towers and one rectangular tower.

After the Patačić family, Maruševec frequently changed owners. In 1873, a Prussian count, Artur Schlippenbach with his wife Luisa (nee Drache of Wartneberg) bought the castle from Baron Simbschen. Count Schlippenbach wanted to purchase Erdödy's old town of Varaždin. When that didn't succeed he bought Maruševec which he reconstructed and gave it its current appearance. The Schlippenbachs didn't enjoy the refurbished castle for too

long as Artur died in 1881 and two years later his widow married Count Rudolf Erdödy, the owner of Novi Marof. In 1883, Sir Oskar Pongratz bought Maruševec together with the Čalinec estate.

The Pongratz family comes from the Austrian province of Upper Styria with records dating back to the 18th century. Marko Pongratz migrated to Slovenia where he bought the Zbelovo castle and in 1835 he appointed Count Attems as the administrator of Maruševec. Marko's three sons - Friedrich/Miroslav, Guido and Oskar - developed the family's business. Oskar and Miroslav were lawyers, while Guido was a businessman. Miroslav and Guido took part in the construction of the south railway line and in 1850 they came to Zagreb where they developed the banking sector, industry and construction sector. They owned property in Zagreb including the most known Guido Pongratz villa in Visoka Ulica. Oskar was the founder of the Slovenian branch of the family which owned a house in Slovenska Bistrica, the Šenek castle (Schöneegg, Scheineck) in Savinjska Dolina near Celje, the Ormož castle (Friedau, Ormosd) on the Drava River bordering with Croatia and the Baroque Donravu castle near Ptuj which had previously belonged to counts Attems and Auersperg.

The Slovenian branch of the Pongratz family in Croatia owned Maruševec and the nearby Čalinec curia. The Maruševec estate was large and encompassed large forest and farm land as well as a brickworks and coal mine which spread all the way to the border to Slovenia.

During World War II the castle was destroyed and much of its valuable household furnishings disappeared. After 1945 the castle was turned into an orphanage administered by the Municipality of Ivanec. It was vacant for a while and then in 1969 it was taken over by the Christian Adventist Church for a period of thirty years and it served as a secondary school and Adventist theological faculty. After the faculty was relocated to new premises in 2000, the castle remained empty.

Since then the Maruševec Municipality and association of friends of Maruševec castle have taken care of the castle. The association was founded in 1996 by Blanka Glavica-Ječmenica, Mr.Sc. The association has organised exhibitions and concerts in an effort to save the castle from ruin, break-ins and looting. Over a period of ten years, the association has

organised around eighty exhibitions, eighteen concerts, several book launches and have created a souvenir. The association organises art workshops and promotes works by Croatian author Gustav Krklec who spent his childhood in the castle and travelled to Varaždin High School during his education. At that stage even tour busses would visit the castle. Several scenes for a film of the Miroslav Krleža work about the Glembaj family were filmed on location at the castle.

The castle and estate

The Maruševec castle has been mentioned since 1547 as a brick structure when it was owned by the Vragović family. Before that, historical data indicates a wooden fort (*wasserburg*) protected by a water moat. In 1618 Baltazar Vragović reconstructed the castle which was recorded in the Vragović family records and coat of arms with the year written on the entrance to the first floor on the western side of the old section of the castle.

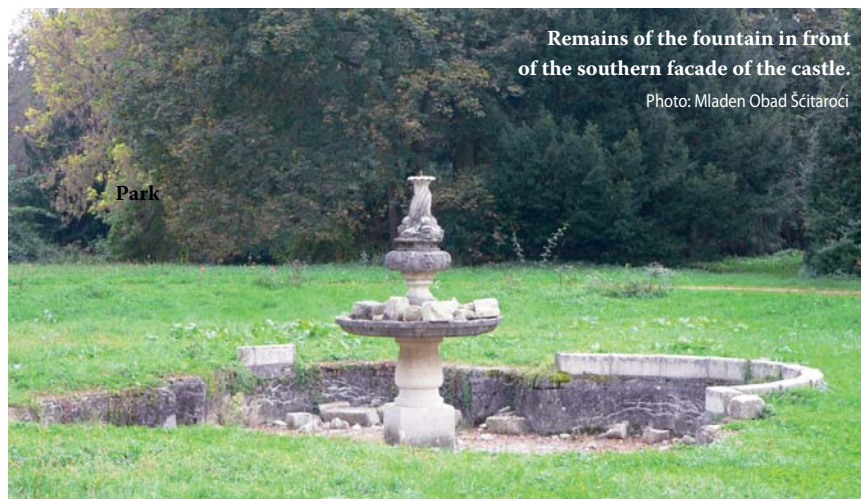
The castle's current appearance dates back to 1877, when Count Schlippenbach refurbished the castle in the spirit of Romanticism and Historicism popular at that time. The exterior and interior of the castle were completely changed. A three-storey tower was constructed with a Neo-gothic and Historicism architectural design. The Schlippenbach coat of arms is located on the tower above the window on the second floor in the hall-way to the tower. The main south facade gained its prominent central risalit which protrudes from the second floor. All the facades were decorated with rich architectural-plastic decorations, common to the late 19th century.

After Oskar Pongratz arrived in 1883, minor works were conducted to the castle. A new entrance door was mounted on the south facade and the family's crest was placed above the door. A new stairway was built which has been preserved to the current day. A large tapestry was placed in the stairway depicting a hunting expedition. Works to the castle were completed in 1901 which was recorded on a side entry on the north western side of the castle. Since then there has been no major works to the construction or shape of the castle.

Today's park around the castle is just part of the one-time spacious English gardens that existed around the castle prior to World War II. Following the agrarian reform after the war, a large part of the

Photo from the book *Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja*

Remains of the fountain in front of the southern facade of the castle.

Photo: Mladen Obad Šćitaroci

park was turned into fields and farmland. Several swamp taxodiaceae were then cut down as well as Caucasus and Greek pines and rare pine trees. Despite that the park and surrounding landscape provide a good view of the surrounding area.

The Romanticist landscaping was conducted in 1870 and 1880 when the castle was reconstructed. Until then it was most likely that an early-Baroque garden existed alongside the old castle similarly to those in the *Patačićev kodeks*, pastel aquarelle painting of the early-Renaissance castle and its gardens. According to verbal accounts the park was re-shaped in 1884 and 1900 which is around the time of reconstruction of the castle by Oskar Pongratz. Several hundred year old oaks in the park are the only remains of the forest that once grew there. A flower bed with a fountain in front of the southern wing was landscaped in the 20th century but before 1930. At the start of the 20th century, as seen in a photograph, a field used to exist there before that. Apart from some native trees, the park was deco-

rated with various exotic sorts like Colorado and Algerian pines, ginkgo trees, Caucasus and prickly spruce trees, *Pterocarpus marsupium*, American wild chestnuts and more.

In 2000 several trees in the park were felled during a storm; some records indicated that 296 trees were destroyed – from tree shoots to older trees several centuries old. An elm tree, 800 years old and two oaks estimated to be 700 years old managed to survive. The lake resembles a romanticism in the style the park is landscaped.

Today Maruševec has quietened down. Dr. Oskar Pongratz-Lippit and his son Maximilian care for the future of the castle. Oskar's emotions are always strong and motivated by memories of autumn and the Christmases he spent in the castle as a child with his grandparents. Maximilian doesn't have these emotions but his successful business activities on the family castle in Austria encourage him to be an optimist and to do something similar for Maruševec. ☺

Broj 53 • godina IX • svibanj/lipanj 2015.

CIJENA 12 kn

Zagreb moj grad

ISSN 1846-4378

00515

9 771846 437008

Kultura, jagode i cvijeće

Zagreb nas zove i sunce mami na ulice i u parkove. Miris jagoda na svakom uglu, ljepota cvijeća na prozorima i štandovima, pjev ptica u raskošno zelenim krošnjama... pa tko ne bi volio takav Zagreb! Još kad mu kulturni sadržaj daruje dodatne, nemjerljive dimenzije i poglede na grad, a nama pruža toliku slobodu izbora - nema veće građanske sreće.

Na krilima nove proljetne energije s užitkom iskoristite prednosti življenja u Zagrebu, na koje vam i u ovom broju ukazujemo.

Trg bana Jelačića, živo srce grada, uokviren je povijesno vrijednim zgradama. Jedna od njih djelo je građevinarra Fischera, u kojoj je ovih dana, nakon preuređenja, vrata otvorila svima nama draga Gradska kavana.

Zagrebački vremeplov oživio je Zrinjevac, pa ne propustite subotom i nedjeljom uživati u starogradskom štimungu. U Tkalci nas čeka Tkalcijana, a park Maksimir svake nedjelje dočekuje ljubitelje polki, valcera i operetnih arija.

Rendez-vous, Festival Francuske u Hrvatskoj, otvoren je grandioznom izložbom kipara Augusta Rodina u Umjetničkom paviljonu.

Toliko je mogućnosti za nezaboravan provod u gradu! No, bez obzira na to kako odlučili provesti vrijeme, da bi izbor bio lakši, pročitajte ovaj broj časopisa i prepustite se našim preporukama.

Na kraju, ne mogu da se ne oprostim od našeg dragog sugrađanina. Iako znamo da je prolaznost i umiranje neraskidiva sastavnica života, teško nam je prihvatiti tu spoznaju, posebno kad nas napusti dugogodišnji vjeran čitatelj, kakav je bio akademik Vladimir Ibler. Živio je stotinu i dvije godine u voljenom Zagrebu i iskreno se radovao svakom novom broju časopisa. Nedostajat će Zagrebu njegov izuzetan duh, a meni osobito vrijedna i poučna subotnja druženja. Akademiku Ibleru u spomen, u ovom broju ponovno objavljujemo razgovor koji smo objavili prije četiri godine. Hvala mu i počivao u miru.

Vaša

Bibra

Sljedeći broj izlazi u srpnju 2015.

Sadržaj

- 4** Povijest grada:
Trg - ogledalo promjena

- 12** Zgrade arhitekta Ignjata Fischera

- 19** Kuća Rado na Trgu br. 5

- 28** Josip Jelačić:
Briga za gospodarsko blagostanje

- 32** Pjesnik Josip Jelačić

- 36** Zagrepčani koje ne smijemo zaboraviti:
Ivan Supek

- 43** 50 godina Međunarodne vrtne izložbe
Floraarta

- 56** Kultura: **Rendez-vous:**
Festival Francuske u Hrvatskoj

- 62** Vidljiviji Kljakovićev trag u Zagrebu

- 67** Nakit Hermana Bolléa

- 76** In memoriam: **Vladimir Ibler**

- 84** Dvorci, kurije i njihovi vlasnici:
Dvorac Maruševec

- 92** Obljetnice: **90 godina hotela Esplanade**

- 96** Reportaža: **Šarenilo i mirisi Maroka:**
Agadir i Ouarzazate

PRETPLATITE SE na

Zagreb
moj grad

Želite li se pretplatiti na časopis *Zagreb moj grad* za ovu godinu?

Pretplata iznosi **75 kuna**.

Novi pretplatnici dobivaju jedan časopis iz 2014. na poklon.

Iznos možete uplatiti uplatnicom za slanje novca na adresu **Bibra izdavaštvo**, Tomislavov trg 21, 10000 Zagreb ili na žiroračun: **HR5124000081110046478**.

Molimo da nam svakako pošaljete i svoju adresu na mail **bibra.izdavastvo@zg.t-com.hr** ili fax **01/4880 555** jer se uplate koje stižu na naš žiroračun ne vode pod imenom i prezimenom pretplatnika.

Časopis *Zagreb moj grad* dobio je 2011. godine preporuku Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Gradskog ureda za kulturu, obrazovanje i sport da se koristi kao dopunska literatura u nastavi hrvatskoga jezika i književnosti, povijesti, likovne kulture, glazbene umjetnosti i drugih oblika nastave, kao što su projektna nastava ili interdisciplinarni oblici rada u školama. Časopis se preporučuje i školskim knjižnicama.

Hotel Esplanade u znaku broja 90

U slavljeničkoj godini hotel Esplanade najavljuje brojne akcije u znaku broja 90 za Zagrepčane, primjerice, dvije porcije štrukli uz čašu vina u Le Bistrou za 90 kuna, Orient Express poslijepodnevni čaj uz razgledavanje hotela za dvoje za 90 kuna i noćenje u Esplanadi za Zagrepčane za 90 eura.

Zdrav obrok na terasi hotela Palace

Smoothie day je bio dan za predstavljanje zdravog doručka u kavani i na terasi obnovljenog hotela Palace. Osim bogatih *smoothie* recepata (od naranče i banane, dinje i ananasa, jagode i banane, sa šumskim voćem i sa suhim šljivama) koje su osmislili Luka Andrijata i Marko Lukinić, Palace nudi i proljetno – ljetnu kartu s poznatim štruklima, rižotom od jadranskih lignji, hobotnicom s matovilcom, ciklom i limunovom koricom, svinjskim fileom na kremi od krumpira s umakom od gorušice, lososom u sezamu s gratiniranim povrćem i feta sirom... Uz mladu ekipu u kavani, mlada je ekipa i u kuhinji: kuhari Filip Lešnjak i Luka Bilanović.

Foto: Mladen Sokele

Impresum

Izdavač: BIBRA izdavaštvo d.o.o.
Trg kralja Tomislava 21, Zagreb
Tel./fax: 01/4880 555
e-mail: bibra.izdavastvo@zg.t-com.hr
www.zagrebmojgrad.hr

Direktorica i glavna urednica:
Biserka Rajković Salata

Grafička urednica: Nera Orlić

Redaktura i lektura: Diana Kučinić

Prijevod na engleski: Lingua grupa

Novinari: Milka Babović,
Marijan Lipovac,
Diana Kučinić,
Luka Marotti

Suradnici: dr. sc. Snješka Knežević,
Nada Premerl,
dr. sc. Darija Vranešić Bender,
prof. dr. sc. Mirna Šitum,
prof. dr. sc. Zvonko Maković,
dr. sc. Irena Kraševac,
Dunja Majnarić Radošević,
Mladen Perušić,
dr. sc. Dragan Damjanović,
akademik Dubravko Jelčić,
akademik Mladen Obad
Šćitaroci,
dr. sc. Marina Bagarić,
dr. sc. Arijana Koprčina,
prof. dr. Mira Kolar Dimitrijević

Fotografi: Ines Novković, Branko Hrkač,
Saša Novković

Marketing: Redakcija

Tisak:

GRAFING
OFFSET & DIGITAL PRINT